

לקט דברים של טעם

לקט דברים ערבים ועיניים ונחמדים,
מתקנים עיניים ונפת צופים,
מתנבלים בעוסר השכל עיניים ונשגבים,
דברים אשר לכל נפש שווים,
לחזק ולרועם נשעת האדם בכל עת ובכל עתים

חג הפסח תשפ"ה - שנה ה'

מים חיים

בן עשה הלל בזמן שגית המקדש היה קיים

וגר' (הגדה של פסח).

לפני שנים רבות היתה סערה פוליטית גדולה על ענין מסוים שפילגה את הקהל לשניים, אלו מצדדים לכאן ואלו לכאן, ניגש אדם שנון וחריף **לרבינו** (הגר"א גינחובסקי זצ"ל) בלכתו ברחוב ושאלו מהו דעתו על הענין העומד על הפרק, השיב לו רבינו, אם תרצה אוכל לדבר איתך על ענין זה אבל לא עכשיו, אלא בתשעה באב אחר הצהריים, כי אז א"א לעסוק בתורה, וגם לא נאסר אז היסח הדעת מהאבילות ולכן נוכל לדבר אז...

השואל בשנינותו טען בחזרה: א"כ מדוע אצל הלל הזקן כשדפק לו אותו אדם על חלון בית המרחץ ביום שישי אחר הצהריים ושאל אותו שאלות מוזרות (עי שבת ל:) השיב לו הלל בסבלנות ולא דחה אותו שיבוא בתשעה באב אחר הצהריים.

ענה לו רבינו: הרי הלל הזקן היה בזמן הבית ולא נהג עדיין אבילות בתשעה באב...

אנן הסהר, ח"ג אות ב

פרפראות

בנגד ארבעה בנים דברה תורה וכו'.

"ארבעה דורות המה" - האב הזקן שומר תורה ומצוות, זהיר בקלה כבחמורה, ולו "בן חכם" והוא מציג שאלות לאביו "מה העדות והחוקים אשר צוה ד' אלקינו אתכם", החכם כבר עולה על רוחו, רוצה לבקר, אינו בטוח אם מסתפק בתירוצי האב.

ועל כן כאשר נולד בן לאותו החכם כבר הוא נחשב ל"רשע", ולו כל התורה כולה עבודה המפרכת את הגוף "מה העבודה הזאת לכם", לאבות חכמים

שעולה על רוחם למה לכם כל זה.

ובן הנולד לרשע כבר אינו יודע אם יש יהדות בעולם, אינו מתעניין בה כל עיקר, וכשבא פעם אל זקנו הוא מתפלא "מה זאת" לא ראיתי כמוהו.

ויש עוד דור של "אינו יודע לשאול", הוא כבר אינו רואה שישאל "מה זאת"!

דברי אגדה להגר"ש אלישיב זצ"ל, פסח

מעשה רב

"אור לארבעה עשר", יום זה אצל **רבינו** (הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל) היה אור ממש, אותו יום האיר לו לכל ימי חייו.

וכך גילה רבינו זצ"ל בעת רצון מיוחדת:

בהיותי בחור בישיבת בריסק התגוררתי בדירה משותפת עם עוד בחורים, ובליל בדיקת חמץ נותרתי לבדי בחדר מגורי, בשעה המיועדת נהגתי כמצווה עלינו מחז"ל מדינא דרבנן 'אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר'.

בדיקת החמץ בכל הבית דירה התארכה שעה ארוכה, ועוד שעה, ועוד כמה שעות, המלאכה היתה קשה, התעייפתי מאוד, ובסיום המצוה התיישבתי על מקומי יגע ושבע רצון מקיום ההלכה כדינה.

לפתע, נרתעתי לאחורי: "עליית הגג"! הרהרתי וקמתי ממקומי כנשוך נחש, הרי אין מי שיבדוק את העלייה, גם השכנים הגרים בבנין לא בדקו שם, ועליית הגג מה תהא עליה, הא מבואר בשו"ע "חדרי הבית והעליות צריכים בדיקה", ואז כמובן נערכה בקרבי מלחמה, וכי דווקא עלי מוטלת המצוה, הרי עליית הגג שייכת לכל השותפין, למה שאני אזדקק לעבודה זו - חשבתי לעצמי, העייפות, השיקולים, מחשבות והרהורים, עמדו מול עיני והקושי היה גדול, אך בסופו של דבר גמלה בלבי ההחלטה - "אני

לא אכנע!" אקיים את המצוה בשלימותה – בדיקת חמץ כדיון!

יצאתי ועליתי בגרם המדרגות.

פתחת את דלת העליה המשותפת, הדלקתי את האור, ועיני חשכו, מסתברא מילתא ששנים רבות לא ניקו את המקום, הגג היה עטוף בשכבות אבק עבות, לא הייתה אפשרות אפילו להתחיל לבדוק, ומי מדבר להגיע לחורין ולסדקין... וגם על פי דין אין לבדוק חמץ לפני ניקוי המקומות "וכל אדם צריך לכבד חדריו קודם הבדיקה" (סי' תלג, יא), והמקום היה חייב לכאורה בבדיקה שהיה נחשב למקום שמכניסים בו חמץ.

עמדת בפתח הגג, והעייפות התפשטה בכל אבריי, כמעט ולא היה לי כוח הכרעה מה מוטל עלי לקיים בשעה זו, והנה אזרתי חיל כעז וגמרתי אומר בלבי 'אקיים את החיוב בכל לב עד מסירות כל הכוחות ויהי מה'.

אספתי את כוחותי, ירדתי לבית, מילאתי דלי מים, עליתי עמו למעלה לעלייה והתחלתי במלאכתי, בחור ישיבה בודד עומד אי שם קרוב לחצות, ליל בדיקת חמץ, ומתחיל בניקוי גג מאבק ולכלוך של שנים רבות, מפעם לפעם כשהתבוססתי בכללך וכוחותי הלכו ואזלו, שאלתי את עצמי, האם ודאי שאני עושה כאן מעשה מצווה, ומשנעניתי לעצמי שאכן מצווה דרבנן יש כאן, התחזקתי עוד ועוד עד קרוב לעלות השחר, בסוף האשמורה האחרונה הדלקתי את הנר והתחלתי בבדיקת חמץ, אצבעותי רעדו ועיני נעצמו, וממש סמוך לקריאת הגבר סיימתי את חיוב בדיקת החמץ.

בבוקר בשחרית, וכל שכן אחר כך, הייתי עייף מאוד, לנוח לא הייתי יכול עקב טרדות ערב היו"ט, שריפת חמץ וכל שאר המצוות וההכנות, וחשבתי בלבי מי יודע איזה 'ליל סדר' כבר יהיה לי כשהעייפות תכריע אותי.

הגיע 'ליל הסדר', והנה בשעה זו החל לפעפע בי טעם חדש מתוק מאוד, חשתי באור גדול, התחלתי לומר את ההגדה, וכזה טעם לא טעמתי מעודי בכל מילה ותיבה. כשאכלתי את המצה הרגשתי שאני מוכן גם למסור נפש על אכילתה, ואור גדול היה לי כל אותו לילה, הרגשתי קירבת אלוקים, הייתי בהתרוממות גדולה, נהפכתי לאדם אחר, כך ממש עד סוף הסדר לאחר חצות.

כשנגמר הסדר לא הייתי מסוגל ללכת לישון, נשארתי עד כל הלילה ועסקתי בסיפור יציאת מצרים, כזו הרגשה של קירבת אלוקים לא הייתה לי מיום עומדי על דעתי. בתחילה חשבתי שהרגשה מרוממת כזו שייכת רק לליל הסדר, אך גם למחרת בבוקר ובמשך כל היום המשכתי להרגיש אותו טעם נפלא של קירבת אלוקים.

ביום טוב אחה"צ חשבתי לנפשי, מי יודע אם ההרגשה תמשיך, אולי התחושות היקרות שייכות רק ליום החג הראשון של פסח, אך גם למחרת בחוה"מ הרגשתי עוד רוממות וההרגשות הנעלות המשיכו לקנן בי, עד שבמשך כל ימי המועד לא הייתי מסוגל להתנתק מהגמרא, לא עסקתי בדבר אחר מלבד קירבת אלוקים.

וכשהסתיים החג עלתה מחשבת צער בלבי עד שבכיתי, כזה יו"ט נפלא היה לי, ומה יהיה מהיום ואילך, מיאנתי להיפרד בשום אופן מהפנימיות והאור של ימות החג שעברו עלי.

בשנה ההיא חל יום שבת קודש אחר יו"ט אחרון של פסח.

התחזקתי בעצמי וחשבתי הרי מחר יחול שבת קודש, והלא שבת מקודשת יותר מיו"ט שהרי כשבת נאמר וקדשתו מכל הזמנים.

באותה שבת חשתי לראשונה את טעמה של שבת קודש ולראשונה הבנתי את עניין שבת קודש. ומאז החלה כל עלייתי!

אם יש לי משהו היום, הרי שהכל מכוחה של מצווה אחת דרבנן של בדיקת חמץ שנאחזתי בה וקיימתי במסירות נפש!

הגדת תפארת שמשון, בהקדמה

נקודה למחשבה

אשה אינה צריכה הסיבה אלא א"כ היא

חשובה: הגה - וכל הנשים שלנו מיקרי

חשובות. (מחבר ורמ"א סי' תע"ב ס"ד).

ויש לעיין מהי החשיבות של נשים שלנו.

ונראה שהחשיבות החלה מאז תקנת רבינו גרשון שאין ליקח שתי נשים וכן שאין מגרשין אשה בעל כרחא...

הליכות שלמה (להגרש"ז) אויערבאך זצ"ל, פסח
עמ' רלה

של הגאב"ד דטשעבין אמר על אתר כי יש להוכיח שמברכין מהמשנה במעשר שני (פ"ה מ"א) והובאה בבבא קמא (דף ס"ט) שאילן ערלה מצינין אותו בחרסית, ורשב"ג פליג וסבירא ליה דדוקא בשביעית יש לציין על האילנות להציל בני אדם, אבל בשאר שנים אם באים ליטול שלא ברשות משדה שלו אינו צריך לציין להצילם דהלעיטוהו לרשע וכו', ואם נימא שאין מברכים עליו ברכת האילנות יהי' צריך לציין שלא ייכשלו לברך עליהם ברכה זו ויעברו בלאו דלא תשא.

ואמנם בשו"ת דובב מישרים (חלק ג' סי' ה') הביא דבר זה בלשון "ודמות ראה נראה לי". אך בפעם ראשונה כאשר ראינו ושמענו איך שהרב מטשעבין כשנשאל שאלה זו מגיב על אתר שלכאורה גמ' ערוכה היא ראינו כמה רחבה ומקיפה שליטתו במכוני הש"ס.

קובץ ישורון, חלק טו עמ' תקא

עשה רב

ביום שקודם בדיקת חמץ אחר תפילת שחרית פנה אלי **הרה"צ רבי אליעזר הכהן** (רבי לייזע) **צ"ל** ואמר לי: ישראל שמעון, האם אתה מוכן לעזור לי בניקוי ואיורור הספרים לכבוד פסח.

ביודעי ומכירי שאין לו אלא ארון קטן ובו מעט ספרים, השבתי בחיוב. מיד תפס את מקלו העבה בהתלהבות כשכל כולו סוער ומרוגש ופנה ללכת לכיוון ביתו. התפלאתי על המחזה, מדוע ובשביל מה הסער הגדול הזה.

כאשר הגענו לביתו, הניח את הטלית והתפילין על מקומם, הסיר את אבנטו, ואמר לי: נו, בוא וניגש אל הארון לאוורר את הספרים, ניגשנו יחדיו. הוצאתי ספר מן הארון נגבתיו יפה בסמרטוט שהכין לכך, ורצייתי להחזירו למקומו.

פנה אלי ואמר: הבה ואראה איזה ספר זה, אמרתי לו שהוא ספר 'אבקת רוכל' למרן הבית יוסף, חטף את הספר מידי, וכאשר כולו מלא התרגשות אמר: אוי, דער הייליגער אבקת רוכל, פתחו והסתכל בו רגע קט, ואחר כך אמר לי להחזירו למקומו. חשבתי לכתחילה שחיבה יתירה יש לו לספר זה ולכן התלהב ונתרגש כל כך.

הוצאתי עוד ספר, ושאל אותי, איזה ספר אתה אוזח בידך, השבתי 'הליכות עולם' למרן הבית יוסף, מיד

אבא צ"ל (מרן הסטייפלר צ"ל) שאל את **רבי אלחנן וסרמן הי"ד**, שלמד אצלו, מה הטעם שכל הבחורים בברנובויץ לא מקפידים על קריאת שמע של מגן אברהם, שזה מצוה דאורייתא, ובערב פסח, שזה דרבנן, מקפידים על זמן מ"א.

אמר לו רבי אלחנן: כנראה שיום אחד צו זיין א ערליכער לא קשה...

כל משאלותיך, ויגש

פרפראות

מרן הגאון מטשעבין זצוק"ל הוכיח דמותר לברך ברכת האילנות אף על עץ של ערלה, מהא דאמרין בגמ' (ב"ק טו) שרק בשביעית היו מצינינים על עצי ערלה שהן של ערלה כדי שלא יבואו להיכשל ולאכול מזה, אבל בשאר שנים אין צריך לציין מפני הגנבים, דהלעיטוהו לרשע וימות, ולכאורה היו צריכים לציין אף בשאר שנים כרי שלא יברכו ע"ז ברכת האילנות, אלא על כרחך דמותר לברך ברכת אילנות אף על עצי ערלה.

ואח"כ הצטער מרן זצוק"ל על שהדפיס תשובה זו, כי **רעק"א** דן בשאלה זו ונשאר בצ"ע, וא"כ, סיים מרן: "אני איני צריך להיות הפוסק במה שרעק"א הניח בצ"ע".

כרם חמד, ברכות לו:

*

והנה בקובץ ישורון מובא כדלהלן:

על גדלותו של **הגאב"ד דטשעבין צ"ל** היה (הגרש"ז אויערבאך צ"ל) מרבה לדבר, באחד השיחים בימי חול המועד נסבו הדברים אודות גדולת האחרונים בדורות שלפנינו שכל הש"ס היה פרוש לפניהם כשמלה, ואחד היושבים התבטא: נו, "אמאליגע אחרונים". הגיב מרן צ"ל, למה אתה אומר "אמאליגע", הרי גם אנו בעינינו ראינו כן פעמים רבות אצל הגאון מטשעבין צ"ל, והביא את הדוגמא דלהלן לפני המסובין בסוכתו:

בהגהות רעק"א (א"ח סימן רכ"ו) נסתפק לענין ברכת האילנות על אילן של ערלה אם ליהנות בהם היינו דווקא כשמותר ליהנות מאילן זה או גם באילן ערלה מברכין, כשעלה הנדון פעם במסיבת ת"ח בביתו

תפסו בהתלהבות והתרגשות כמו בספר הקודם.

בהוציא את הספר השלישי, חזר שוב על שאלתו איזה ספר זה, וכאשר השיבותיו, אמר, אוי, הרי זה חצי שנה שלא ראיתיו ולא עיינתי בו, בוא נתישב ונלמד בו קצת. התיישבנו, התחיל ללמוד בו בהתרגשות גדולה. כך חזרו ונשנו הדברים כשבכל ספר מצא ענין לענות בו.

כשלוש שעות לקח לנו איורור הספרים, כאשר כל כולו מרוגש בהתלהבות ויגיעה, ואגלי זיעה ניגרים ממנו וממני.

סיפור זה ביקש ממני **מרן אדמו"ר מוהר"א זי"ע** כמה פעמים שאחזור עליו.

*

פעם היה אצלי אברך ידען גדול בחסידות, וביקש לשוחח עמי בעניני חסידות. אמרתי לו שידיעה בעלמא לא סגי, והעיקר הוא שימוש תלמידי חכמים. ולדוגמא שאלתיו אם יודע הוא איך בודקים את הספרים לכבוד פסח על פי דרך חסידות... הוא נעלם דום למשמע שאלתי.

וסיפרתי לו סיפור זה, ואמרתי לו: עתה תדע איך מכינים ומנקים את הספרים על פי דרך החסידות לכבוד פסח. דבר זה לא תמצא בשום ספר...

מזכנים אתבונן, ח"א עמ' עח

נקודה למחשבה

הטשעבינער רב זצ"ל נשא בארצה"ק זוג שני נכדת **החתם סופר זי"ע**, ומלבד שהחתם סופר זי"ע היה חשוב אצלו לעילא ולעילא, כדי לכבדה - הרבה לדבר על גדלותו.

פעם שאלה אותו: הרי החתם סופר אכל געבראקס, ואם כן אולי אפשר להכין קניידעל בפסח.

השיב הטשעבינער רב זצ"ל: ברצוני לעשות הרבה דברים כמו החתם סופר, ואיני רוצה להתחיל די"קא באכילת קניידעל...

הגדת דובב טישרים

עים חיים

אלו הנה שם לא הנה נגאל.

אמרי אינשי בדרך צחות, לראש ישיבה אחד באו והתעניין אצלו אודות בחור מסוים. ענה ראש ישיבה כי בחור זה, עליו נאמר 'עילוי'. שאלו אח"כ מקורביו, ילמדנו מר, אף אם מותר לשנות מעט מפני דרכי שלום, אבל בחור זה הוא הרי סתום וחתום לגמרי, ואיך אפשר לכתוב עליו.

ענה ראש הישיבה, לא אמרתי 'עילוי', כי אם 'אילו'. עליו נאמר ה'אילו' של ההגדה, 'אילו היה שם, לא היה נגאל'...

הגדת ניצוק אחד, עמ' קסז

פרפראות

כתב רבינו הישמש ישראל (על הפיוט 'חסל סידור פסח') דהשם 'סדר' נקבע מחמת שהיא סדר על כל השנה. וכ"כ בספה"ק בית אהרן.

וביאור הדברים, דהנה איתא **ברוקח** 'אין חוזק כחוזק החסידות בתחילתו', וביאור הדבר כתב **הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע** (פרי צדיק בשלח אות א, שקלים אות י', ר"ח סיון אות ד', ובעוד הרבה מקומות). בהקדם מאמר **הבעש"ט זי"ע** שאמר שמקנא את ימי הנעורים שלו, ומבאר רבי צדוק זי"ע שבכניסת האדם לעבודת ה' נותנין לו לאדם מיד הרבה מדרגות והשגות, וזה אינו מצד האדם רק מתנה ממעל, אולם אח"כ נסתלק מהאדם מדרגות הללו, ומעתה על האדם לעבוד מעצמו להגיע למדרגות הללו, היינו שמראין שיש בכחו כוחות נעלמים גבוהים, וצריך ע"י עבודתו להוציאו מכח אל הפועל, ולכן קינא הבעש"ט את ימי הנעורים שהשתוקק לאותם המדרגות הגבוהות שניתנו לו אז ממעל.

אולם מדרגות הללו הם כאמור רק מתנה ממעל ובשאלה בעלמא, ומביא ר' צדוק פירושו של **הרבי רבי בונם זי"ע** עה"פ 'אל תאמר שהימים הראשונים היו טובים מאלה כי לא מחכמה שאלת על זה', ואמר הרבי רבי בונם זי"ע שהפסוק קאי על המדרגות שהאדם מקבל בתחלת כניסתו לעבודת ה' ואח"כ נסתלק ממנו המדרגות, על זה נאמר 'אל תאמר שהימים הראשונים היו טובים מאלה' שהיה ההתעוררת בחוזק רב, 'כי לא מחכמה שאלת על זה', היינו שלא היה מחכמתו רק בתורת שאלה מהשם

יתברך, ועיקר הוא מה שקונה אחר כך ביגיעו.

ומביא רבי צדוק מרבו הרה"ק מאזיביצא זי"ע שאמר שאין מראין לו לאדם אז בתחילת עבודתו רק כפי שיכול באמת להשיג בקנין ע"י עבודתו, ולא למעלה ממדריגתו.

ובספה"ק שם משמואל (ויצא, שנת תרעה) מאריך בענין זו ומסמיק לזה משל נחמד כמו שמלוים לאדם מעות שיהי' לו כמה לעשות מסחר וקנין להרויח, ואם לא יזדרז להרויח מה, אח"כ מאומה לא ישאר בידו. והשוטה מסתפק עצמו בהתעוררות זאת, ואח"כ כשנסתלק ממנו מה שניתן לו מן השמים, מתאונן שהימים הראשונים היו טובים מאלה.

יסוד דברים הנ"ל מובאים בארוכה בספה"ק **מאור ושמש** (פר' בשלח) חבה נלמוד מדבה"ק: הנה סדר עבודת ה' ברוך הוא וברוך שמו הוא כך דהנה האדם עד שלש עשרה שנה הוא בשני ערלה ביצר הרע לבד ונשקע בכל המדות היצר הרע, ואחר כך בבוא שלש עשרה שנה ונכנס בו היצר טוב אזי קשה לפרוש ממדות המגוננות שנשרש בקרבו כידוע כי צדיק ראשון בריבו ונכנס טענת היצר הרע בלבו מקודם הרבה. מה עשה הקב"ה שחפץ חסד הוא אזי בפעם ראשון שמתעורר לב אדם בתשובה אזי מאיר לו הקב"ה הארה גדולה עד מאד שנפל עליו התעוררות גדול מאד, וזהו הנותן יד לפושעים, אבל הארה זו מיד נשכח ממנו ונסתם ממנו כדי שיחפש ויחקור מעצמו על ידי תורה ותפילה ומעשים טובים על ידי בחירה ורצון, וכל מה שהולך אדם בעבודה יותר נתגלה לו יותר מה שהיה לו בהשקפה ראשונה שהאיר לו הבורא יתברך.

וזהו דאיתא **בספר רוקח** (בהקדמה) ש'אין חוזק בחסידות כתחילתו, רצה לומר שבתחילת החסידות מראה לו הקב"ה הארה גדולה, אבל אחר כך נסתם ממנו זאת ההארה עד שצריך לבקש אחריה היטב לחזור לחסידות הראשון שהתחיל. וזהו נקרא בכתבים 'גדלות ראשון', רצה לומר שהקב"ה מאיר מעצמותו לכן אדם אלהותו יתברך. ואחר כך בא אדם לקטנות השכל שנסתם ממנו השכל הראשון ואחר כך צריך התאמצות רב לבוא לשכל הקדום ולהשתוקקות שהיה לו בהתחלה.

וכן היה מתנהג הבורא ברוך הוא עם ישראל ביציאת מצרים, בתחילה בליל ראשון של פסח האיר להם הקב"ה הארה גדולה התגלות אלהותו

יתברך שמו שהאיר להם חמשים שערי בינה כמבואר בספרים, ויצאו ממצרים בחשק גדול משארותם צרורות בשמלותם מחמת הבהירות הגדול שהאיר להם ה' יתברך הארה גדולה יצאו באמונה רבה ובטחון גדול בה' יתברך, ואחר כך מיד נסתם מהם אותו הארה ונפלו מאותו הארה כמה פעמים עד שהיה להם הכנה רבה ומסירות נפש על הים. ואחר כך גם כן היה להם הכנה מעט מעט ונפלו כמה פעמים מאמונה דהיינו במלחמת עמלק וגם שאר ענינים, רק מחמת שהיה להם בהירות גדול בליל ראשון אזי בכל עת נפילתם הזכירו עצמן גודל בהירות שהיה להם בפעם ראשון דהיינו חוזק החסידות של התחלה, **אזי זה היה התחזקותם שהיו יכולים לעורר עצמם בכל עת נפילתם לחזור לאמונתם הראשון עד שבאו למתן תורה**, עכ"ל.

כיון שהגענו עד הלום, נבוא לביאור דברי **רבינו הישמש ישראל** שליל פסח היא 'סדר' על כל השנה, שכן כפי המב' במאור ושמש הנ"ל וכן הלוא מב' בכל ספה"ק וספרי הקבלה שבפסח היה היציאה דרך 'דילוג' היינו שהקב"ה נתן לישראל כל ההארות בבת אחת ואח"כ סילקם מהם, והרי השפעה זו חוזר ונשנה בכל שנה ושנה בליל פסח כמב' בספה"ק באריכות ואכמ"ל, וא"כ בליל זה מראין לו לאדם כל מה שיכול להשיג ואיפה שיכול להגיע ולהתעלות, ועל האדם לסדר עצמו שיקנה הדברים לאט לאט בהדרגה קנין עולמי.

עשה רב

אור לארבעה עשר של ניסן תרפ"ו אחרי שמורנו (הגה"צ רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל) גמר לבדוק את החמץ וסיים את סעודת ערבית שלו, באחת מפניות הבית הופיעו אצלו ארבעה יהודים נשואי פנים מנכבדי הקהלה כבודפסט, אע"פ ששעה זו לא היתה יפה לבקורים, קיבלם מורנו בהסברת פנים. תוך כדי שיחה הביעו האורחים את חפצם העז להסב אל שלחן הסדר של מורנו, דבר השווה בעיניהם כל הון יקר, בקשתם זו לוותה במשאלה נוספת שכב' הרב יסכים לקבל מהם תשלום בעד הוצאות סעודתם. 'בודאי שאני מסכים שתסכו יחד אתנו לשולחן הסדר, וגם משאלתכם לקבל מכם תמורה כספית מוכן אני למלאות' - היתה תשובתו של מורנו. קצת מופתעים מהסכמתו לקבל תשלום, אחרי

שהוגד להם שאין להם סיכויים לכך, הוציא אחד מהחבורה סכום נכבד ושמו על השולחן.

לפני היפרדם פנה מורנו אל הרבנית ואמר בפנים מבדחות בהצביעו על האורחים: 'מחר יהיה ארבע בגבולך...'

ביום ראשון דחול המועד בבקר, הופיע לפתע מורנו במלון אמדורסקי, ושאל על האורחים מבודפשט, האורחים עמדו עוד באמצע יום טוב

נקודה למחשבה

אחד מיהודי וויען הבירה זכה להנצל מן הצורים בשנות הזעם, ובס"ד עלתה בידו להתיישב בירושלים עיר הקודש, שם המשיך להתנהג כהרגלו בכל השנים, כמסורת בית אבותיו. ברם בניו החשובים כבר שינו קצת (ברשות...) כולם התנהגו בכל מנהגי וחומרות חסידים ואנשי מעשה, וכמוכן שהקפידו לא לאכול מצה שרויה בחג הפסח.

לימים בא האיש הנ"ל אל הרה"ק רבי יהודה'לע מדזיקוב זצ"ל, ויפרסם לפניו שאלתו, הן כל בני וחתני מחמירים ונמנעים מלאכול מצה שרויה, אולי גם אני מחוייב לנהוג כמותם? השיבו רבי יהודה'לע זצ"ל: קודם יעשו בניך כמון, שיהיו יראי שמים כאביהם, ואחר כך יחמיר אביהם כחומרות שלהם...

ספי נכד השואל רע"ה

שני של חג, ומשסיימו תפלתם מיהרו לקבל את פני מורנו בחדרם, נכנס מורנו אתם בשיחה שגרתית על שלומם והרגשתם בחג בירושלים, ותוך כדי שיחה הוציא מכיסו את הכסף שקיבל מהם בערב החג ותחבו מתחת למפת השולחן האורחים שהיו מופתעים מהביקור ומהשבת הכסף.

לא יכלו לעשות דבר נגד זה, מפאת יום טוב שני של גלויות שחל עליהם, אולם אחד מהם העיז ושאל 'מורנו ורבנו מעיקרא מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר'. 'הלא חג חרותנו הוא, ואיזה חרות הוא זה לסעוד על שולחן אחרים, ולפיכך קבלתי מכם כסף מלא בכדי שתרגישו כבני חורין שאוכלים משלהם, וגם בכדי שלא תקמצו בסעודת החג', אבל עכשיו הרי שלכם פלינכים - סיים מורנו בחיוך נלבב את דבריו.

והוסיף המספר שהיה אחד מארבעת האורחים, כי היתה זו החוויה הגדולה ביותר של חייו לראות את פניו הקדושים והזהורים של מורנו בליל הגאולה.

האיש על החומה, ח"א עמ' 384

עעשה רב

יש עובדה נוראה מהבריסקער רב, שהיה מנהגו בימים ההם שלפני המלחמה הנוראה שהיה נוסע בימי הקיץ לעיירת מרפא לשם מנוחה, ובשכנותו שם היה תמיד איזה יהודי מסויים.

ארע בשנה אחת שלא בא הלה, וכאשר נפגשו לאחר זמן ושאלו הרב מדוע לא בא בשנה זו, השיב שהוא חולה לב ל"ע, ובליל פסח כשאכל המרור שהיה חזרת חריפה ביותר הורע לו מאד, ונחלש מאד בלבו, וכיון שהזקק לרופא לכן נבצר ממנו לבא.

השיב לו גאב"ד בריסק: הן אני סובל על אסטמה ולכן אינני אוכל מרור, ומה טעם החמרת על עצמך.

השיב לו האיש: הרב מבריסק, גם אם לא יאכל מרור, מכל מקום הלא בכל המצוות הוא מדקדק ומחמיר מאד, לכן דבר זה לא יפגע ילדיו, משא"כ אני אם לא אקפיד על אכילת מרור, מי יודע איך ייראו בני...

והסכים הרב מבריסק לטענתו.

טיב הקהילה, בראשית